

Katolícka spojená škola
sv. Františka Assiského
4. ročník
gymnázia

33

**Vzťah RODINY a
SPOLOČNOSTI**

Na dnešnej hodine
budeme spoločne
uvažovať o tom, aké
miesto a vzťahy v medzi
sebou navzájom majú:

- RODINA

- a ŠTÁT

Aký je vzťah medzi...

ŠTÁTOM

a RODINOU / RODINAMI?

Aké vzájomné postavenie a
povinnosti voči sebe majú a
kedy je teda tento vzťah
spravodlivý?

Rodina

JEDNOTLIVEC nie je schopný prežitia: bez rodiny sa nemá kde a komu narodiť ☺ – a ak by aj osamotený prežil, nemá ako splodiť potomstvo a teda jeho smrťou všetko končí...

ZÁKLADNÁ BUNKA ĽUDSTVA

Dokáže sama osebe prežiť,
reprodukovať sa a teda aj
trvalo zachovávať život, ale
aj kultúru, poznatky,...

RODINA

Čokoľvek nadto je príjemný
bonus, výhoda – ale nie
nevyhnutnosť.

Aj bez akejkoľvek
nadstavby civilizácie dokáže
ľudský rod žiť a prežiť,
pokiaľ žije a prežije rodina!

PRIRODZENÝ ZÁKLAD...

Rodina

V antropológii
potom môžeme
rozlišovať
napríklad tieto
štyri úrovne na
ceste k
súčasnému,
modernému
štátu:

ZÁKLADNÁ BUNKA ĽUDSTVA

Dokáže sama osebe prežiť,
reprodukovat' sa a teda aj
trvalo zachovávať život, ale
aj kultúru, poznatky,...

RODINA

Tlupa

Spravidla **desiatky** členov. V
podstate rozvetvená rodina.
Všetci sa poznajú, neexistuje
žiadne „šéfstvo“, ani nič
podobné. Všetci sa radia a
rozhodujú o všetkom **spoločne**. V
podstate je to veľmi
rovnostárskej, demokratické
spoločenstvo – členovia sa veľmi
nelíšia postavením, ani
bohatstvom, prípadné rozdiely sú
vyrovnávané veľmi intenzívnym
vzájomným **zdieľaním**. Takisto tu
neexistuje silná ekonomická
špecializácia, v podstate **všetci**
robia to isté. Typické pre
nomádske a loveck-zberačské
spoločenstvá.

PRIRODZENÝ ZÁKLAD ...

Rodina

V antropológii
potom môžeme
rozlišovať
napríklad tieto
štyri úrovne na
ceste k
súčasnému,
modernému
štátu:

ZÁKLADNÁ BUNKA ĽUDSTVA

Dokáže sama osebe prežiť,
reprodukovať sa a teda aj
trvalo zachovávať život, ale
aj kultúru, poznatky,...

RODINA

Tlupa

Spravidla **desiatky** členov. V
podstate rozvetvená rodina.

Kmeň

Spravidla **stovky** členov. Stále sa
všetci osobne **poznajú** a nikto nie
je nikomu „cudzí“. Pretože viac
ľudí potrebuje viac obživy, okrem
výnimočne bohatých území ich
tvoria výlučne **poľnohospodárske**
a **pastierske** kultúry. Stále sú
pomerné **rovnostárske**, bez
silnejšieho politického vedenia,
nepoznajú byrokráciu a o
všetkom **spoločnom** stále
rozhodujú spoločne. Nikde
existuje funkcie „**Veľkého muža**“,
ktorý ale nie je vodcom, skôr je
to niekto, kto má prirodzenú
autoritu a dokáže iných
presvedčiť a stmeliť dohromady,
vlastnú moc nemá.

PRIRODZENÝ ZÁKLAD...

Rodina

V antropológii
potom môžeme
rozlišovať
napríklad tieto
štyri úrovne na
ceste k
súčasnému,
modernému
štátu:

ZÁKLADNÁ BUNKA ĽUDSTVA

Dokáže sama osebe prežiť,
reprodukovať sa a teda aj
trvalo zachovávať život, ale
aj kultúru, poznatky,...

RODINA

Tlupa

Spravidla **desiatky** členov. V
podstate rozvetvená rodina.

Kmeň

Spravidla **stovky** členov.

Náčelníctvo

Spravidla **tisícky** členov. Už nie je
možné, aby sa všetci poznali, ani
aby o všetkom spoločne
rozhodovali. Musí tu byť niekto a
niečo (politická a náboženská
identita), čo zabezpečí, že sa dvaja
sebe neznámi členovia pri stretnutí
spoznajú ako priatelia nezabijú ako
cudzinci; a súčasne niekto, kto
bude v mene väčšiny rozhodovať,
súdiť a vytvára si **monopol na užitie
sily** v rámci spoločenstva. To
vyžaduje **ekonomickú špecializáciu**
a **nadprodukciiu**, umožňujúcu
vydržiavať **náčelníka, úradníkov,...**

PRIRODZENÝ ZÁKLAD...

Rodina

ZÁKLADNÁ BUNKA KULSTVA

Plupa

Spravidla **desiatky** členov. V podstate rozvetvená rodina.

„Pro nové ekonomické uspořádání náčelnictví (oproti tlupám a kmenům) se používá termín **redistributivní ekonomika**. Namísto přímé výměny mezi jednotlivci náčelník shromažďuje dávky ve formě potravin a práce, z nichž většina se pak přerozděluje válečníkům, kněžím a řemeslníkům, kteří slouží náčelníkovi. Redistribuce tak představuje nejranější formu zdanění, jehož účelem je podpora nových institucí.

Kromě těchto ekonomických a politických inovací je pro náčelnictví oproti tlupám a kmenům charakteristický **vznik sociálních nerovností**. I když u některých kmenů se odlišuje postavení různých rodových linií, rodové linie v náčelnictví mají hierarchii danou dědičně, kdy na vrcholu hierarchie se nachází náčelník a jeho rodina, nejnižší se nacházejí nemajetní členové a otroci a mezi tím existuje několik kast (až osm v případě polynéských Havajců).

Starověká náčelnictví lze tedy při archeologických nálezech rozpoznat podle **monumentálních staveb a podle prvků naznačujících nerovnoměrné rozdělování statků**: například některá těla (těla náčelníků, jejich příbuzných a úředníků) byla pohřbena ve velkých hrobech plných luxusních věcí, například polodrahokamů nebo obětních koní, na druhé straně jiné hroby (nemajetných členů společenství) byly malé a bez jakýchkoliv výzdob. Na základě těchto skutečností archeologové usuzují, že náčelnictví začala vznikat kolem r. 5500 př. n. l.“

(Jared Diamond)

íctvo

ov. Už nie je poznali, ani čne byť niekto a poženšká čí, že sa dvaja ia pri stretnutí a nezabijú ako iekto, kto rozhodovať, nopol na užitie stva. To ú špecializáciu ožňujúcu

vydržiavať **náčelníka**, **úradníkov**,...

PRIRODZENÝ ZÁKLAD ...

Rodina

V antropológii
potom môžeme
rozlišovať
napríklad tieto
štyri úrovne na
ceste k
súčasnému,
modernému
štátu:

ZÁKLADNÁ BUNKA ĽUDSTVA

Dokáže sama osebe prežiť,
reprodukovat' sa a teda aj
trvalo zachovávať život, ale
aj kultúru, poznatky,...

RODINA

Tlupa

Spravidla **desiatky** členov. V
podstate rozvetvená rodina.

Kmeň

Spravidla **stovky** členov.

Náčelníctvo

Spravidla **tisícky** členov.

Štát

Spravidla **desiatky tisíc** členov a
viac, až k miliónom v súčasnosti.
Vysoký stupeň **špecializácie** v
ekonómike aj mimo nej. Stála
inštitúcia **vlády**, stála **armáda**,
špecializovaní **úradníci** a
komplikovaný **štátny aparát**,
objavujú sa písané **zákony**,
peniaze, budovanie **miest**,... Štátne
zriadenie začalo byť vo svete
dominantným niekedy okolo 15.
storočia.

PRIRODZENÝ ZÁKLAD ...

**Nejaké otázky
poznámky,
postrehy,
pripomienky
z Vašej strany?**

OTÁZKY, POZNÁMKY, PRIPOMIENKY... ?

PREČO...?

vlastne tieto štruktúry –
tlupy, kmene, náčelníctva a
nakoniec štáty – vznikali?

Prečo ich ľudia (rodiny)
vytvárali a aký bol ich zmysel,
účel, význam?

A magnifying glass with a silver frame and a wooden handle, positioned over a dark green background.

Takže ešte raz...: Aký je vzťah medzi...

ŠTÁTOM

a RODINOU / RODINAMI?

Aké vzájomné postavenie a
povinnosti voči by voči sebe
mali mať a kedy je teda tento
vzťah spravodlivý?

maximalisti a minimalistí

MAX.

V zmysle Aristotela vnímajú štát ako zoskupenie, ktoré zahŕňa a súčasne presahuje všetky svoje časti a existuje tak sám o sebe a sám pre seba.

Porov. Hobbesovho „Leviatana“, ktorý je v porovnaní so svojimi občanmi absolutistickým „boh“ a všetko ovláda, určuje a reguluje.

Odtiaľ potom predstava rodiny ako zastaralej štruktúry, ktorá musí byť odstránená a nahradená štátom, ktorý dokáže poskytovať starostlivosť omnoho lepšie, kvalitnejšie a efektívnejšie, ako rodina – vrátane sociálneho zabezpečenia, výchovy detí v štátnych ústavoch a pod. – porov. napr. marxisti.

Naopak, predstava, že štát je iba nádstavbou prirodzenej spoločnosti – rodiny, klany, obce,... – a ako taký by mal byť minimalistický a zastrešujúci len to, čo nižšie organizačné celky nedokážu (subsidiarita).

Politici sú potom zamestnanci občanov, zodpovedajú sa občanom a občania majú reálne a efektívne možnosti, ako priamo ovplyvňovať politiku svojho štátu a službu svojich politikov – porov. napr. Švajčiarsko a jeho model priamej demokracie.

MIN.

PRIRODZENÝ ZÁKLAD ...

V zmysle Aristotela vnímajú štát ako zoskupenie, ktoré zahŕňa a súčasne presahuje všetky svoje časti a existuje tak sám o sebe a sám pre seba.

Porov. Hobbesovho „Leviatana“, ktorý je v porovnaní so svojimi občanmi absolutistickým „bohom“ a všetko ovláda, určuje a reguluje.

Odtiaľ potom predstava rodiny ako zastaralej štruktúry, ktorá musí byť odstránená a nahradená štátom, ktorý dokáže poskytovať starostlivosť omnoho lepšie, kvalitnejšie a efektívnejšie, ako rodina – vrátane sociálneho zabezpečenia, výchovy detí v štátnych ústavoch a pod. – porov. marxisti.

Naopak, predstava, že štát je iba nádstavbou prirodzenej spoločnosti – rodiny, klany, obce,... – a ako taký by mal byť minimalistický a zastrešujúci len to, čo nižšie organizačné celky nedokážu (subsidiarita).

Politici sú potom zamestnanci občanov, zodpovedajú sa občanom a občania majú reálne a efektívne možnosti, ako priamo ovplyvňovať politiku svojho štátu a službu svojich politikov – porov. napr. Švajčiarsko a jeho model priamej demokracie.

Ku ktorému modelu by ste sa priklonili Vy?

zákonná
spravodlivosť

Aké sú podmienky toho, aby tento
vzťah bol **SPRAVODLIVÝ**?

Aká je v ňom miera solidarity a
subsidiarity – čo by štát mal a čo nie?

distributívna
spravodlivosť

OTÁZKA NA VÁS

SOCIÁLNY ŠTÁT...

Jeho idea do veľkej miery spočíva v tom, aby štát zabezpečoval tú podporu a pomoc, ktorú by v minulosti človek hľadal skôr u svojej rodiny, klanu, alebo v extrémnom prípade (známe biblické „sirota, vdova, cudzinec“) u svojej miestnej komunity.

JE TENTO TREND PRÍNOSOM, ALEBO NIE?
Kedy a za akých podmienok?

OTÁZKA NA VÁS

SOCIÁLNY ŠTÁT...

Jeho idea do veľkej miery spočíva v tom, aby štát zabezpečoval tú podporu a pomoc, ktorú by v minulosti človek hľadal skôr u svojej rodiny, klanu, alebo v extrémnom prípade (známe biblické „sirota, vdova, cudzinec“) u svojej miestnej komunity.

JE TENTO TREND PRÍNOSOM, ALEBO NIE? Kedy a za akých podmienok?

„Jak se postupně zvyšuje podpora rodin s dětmi, matky si uvědomují, že víc než manžel je živí sociální úřad. Navíc osamělé matky dosáhnou na vyšší dávky. Proto se Česko zařadilo mezi polovinu evropských států, kde se každé druhé dítě rodí mimo manželství. V žádné jiné zemi se v posledních deseti letech podíl nemanželských dětí nezvýšil tak rychle.“

(iDnes.cz, 2014)

Je to problém? Alebo prínos? Čo si o tom myslíte?

Máte k tomu nejaké návrhy?

OTÁZKA NA VÁS

SOCIÁLNY ŠTÁT...

Čo by ste povedali na tieto názory?

„Súčasťou odpovede by mala byť tzv. subsidiarita solidarity. Inými slovami, v prvom rade je každý zodpovedný sám za seba. Ak jednotlivec zlyhá, musí nastúpiť jeho rodina a širšia komunita. Keď ani pomoc bezprostredného okolia nebude postačovať, má nastúpiť samospráva a lokálne štruktúry. Až na konci, keď všetko ostatné zlyhá, má nastúpiť pomoc štátu. Dôležité je, aby sa problémy riešili na čo najnižšej úrovni, pri ich koreni. No a napokon treba dodať, že solidarita nie je primárne záväzkom štátu. Solidarita je záväzkom každého jedného z nás. Len vtedy má morálnu hodnotu. Štát je neosobný, no pomoc v núdzi, ak má byť účinná, musí byť zároveň osobná. Horizontálnej spoločnosti omnoho lepšie zodpovedajú rôzne charitatívne združenia, než vertikálny a prekonaný sociálny štát.“

(Lukáš Krivošík)

SOCIÁLNY ŠTÁT...

Čo by ste povedali na tieto názory?

„Súčasťou odpovede by mala byť tzv. subsidiarita solidarity. Inými slovami, v prvom rade je každý zodpovedný sám za seba. Ak jednotlivec zlyhá, musí nastúpiť jeho rodina a širšia komunita. Keď ani pomoc bezprostredného okolia nebude postačovať, má nastúpiť samospráva a lokálne štruktúry. Až na konci, keď všetko ostatné zlyhá, má nastúpiť pomoc štátu. Dôležité je, aby sa problémy riešili na čo najnižšej úrovni, pri ich koreni. No a napokon treba dodať, že solidarita nie je primárne záväzkom štátu. Solidarita je záväzkom každého jedného z nás. Len vtedy má morálnu hodnotu. Štát je neosobný, no pomoc v núdzi, ak má byť účinná, musí byť zároveň osobná. Horizontálnej spoločnosti omnoho lepšie zodpovedajú rôzne charitatívne združenia, než vertikálny a prekonaný sociálny štát.“

(Lukáš Krivošík)

Je možný vznik mechanizmu:

- Štát preberá zodpovednosť rodín a miestnych komunít,
- tie si navykajú na služby štátu a preto sa už o seba navzájom nestarajú, veď „nech sa postará štát“,
- načo vznikajúci výpadok vzájomnej solidarity znova preberá štát a jeho sociálny rozmer tak stále rastie...

Ak hej – je to dobré, alebo zlé?

Máte niečo, čo by ste k tomu navrhli?

OTÁZKA NA VÁS

SOCIÁLNY ŠTÁT...

„Nahnevane oznámila, že sa volá Lucy, má 32 rokov, do práce nikdy ísť nemieni a všetci, čo tam pravidelne chodia a ešte k tomu platia dane, sú podľa jej názoru idioti. Rozčúlilo ju, akým spôsobom hostia hovoria o ľuďoch ako je ona, ktorí sú dobrovoľne bez práce a na štátnych dávkach, ale aj napriek tomu sa domnieva, že je dobrý človek. Vraj sa mala vždy dobre a nijakú prácu k tomu nepotrebuje. Čas trávi oddychovaním a fajčením trávy.

Na otázku zaskočeného moderátora, ktorému sa podarilo ju udržať na linke, ako vyzerá finančný rozpočet jej rodiny, odpovedala, že za nájom zaplatí mesačne 50 dolárov, hoci normálne by nájom stál 600 dolárov. Patrí totiž medzi sociálne odkázaných. Dostáva 425 dolárov mesačne formou potravinových lístkov. Inak k životu potrebuje len mobil a trávu, pričom toto hradí z príspevkov na deti. Ako ďalej autorka blogu uvádza podobným životom, ako žije Lucy s manželom a deťmi, žili vraj už obaja jej rodičia. Lucy označuje hostí relácie za “kazateľov morálky”, platiacich dane za idiotov. Pripúšťa však, že pracovať by mohla, ale nechce. Nevidí dôvod. Na naliehanie, aby dali s manželom aspoň dobrý príklad svojim deťom, znovu opakuje, že aj jej rodičia nepracovali.”

(Hlavné správy, 2014)

Je to len ojedinelý úlet? Trend? Hrozba? Čo Vy na to?

Aké sú príčiny? Čo by ste k tomu povedali, alebo navrhli?

OTÁZKA NA VÁS

Rodina a spoločnosť

Postavenie a dôležitosť rodiny

„209 Dôležitosť a základné miesto rodiny v systéme osoby a spoločnosti sa opakovane zdôrazňuje vo Svätom písme ...

211 Cirkev, osvietená svetlom biblického posolstva, považuje rodinu za prvé prirodzené spoločenstvo, ktoré má svoje vlastné a originálne práva, a dáva ju do stredu sociálneho života: „odsunúť rodinu do podradnej a druhoradej úlohy, vylúčiť ju z postavenia, ktoré jej v spoločnosti patrí, znamená zapríčiniť ťažkú škodu pravému vzrastu celého spoločenského organizmu“. Rodina, ktorá vzniká z intímneho spoločenstva života a manželskej lásky, založená na manželstve medzi jedným mužom a jednou ženou, vlastní špecifický a originálny sociálny rozmer, pretože je prvým miestom vzájomných vzťahov, základnou životaschopnou bunkou spoločnosti: je to božská ustanovizeň, ktorá je základom života ľudí ako prototyp sociálneho poriadku.“

*(Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj,
Kompendium sociálnej náuky Cirkvi)*

Rodina a spoločnosť

Rodina v spoločnosti

„213 Rodina, prirodzené spoločenstvo, v ktorom sa skúša spoločenskosť človeka, prispieva jedinečným a nenahraditeľným spôsobom k dobru spoločnosti. ...

Rodina je v spoločnosti najlepšou zárukou proti každému individualistickému alebo kolektivistickému odklonu, pretože tam je osoba stále v centre pozornosti ako cieľ a nikdy nie ako prostriedok. Je celkom evidentné, že dobro ľudí a blaho spoločnosti sú úzko spojené „s priaznivým postavením manželského a rodinného spoločenstva“. Bez rodín, ktoré sú v spoločenstve silné a majú stabilné povinnosti, sa národy oslabujú. V rodine sa vštepujú morálne hodnoty už v prvých rokoch života, tam sa prenáša duchovné dedičstvo náboženského spoločenstva i kultúra národa. V nej sa zaúča do sociálnej zodpovednosti a solidarity.“

(Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj,
Kompendium sociálnej náuky Cirkvi)

Rodina a spoločnosť

Rodina v štáte

„214 Vo vzťahu k spoločnosti a štátu sa potvrdzuje priorita rodiny. Ved' rodina je, aspoň vo svojom poslaní privádzať na svet, samotnou podmienkou ich existencie. V iných funkciách, v prospech každého zo svojich členov, rodina dôležitosťou a hodnotou predchádza poslanie, ktoré musia zastávať spoločnosť a štát. Rodina ako majiteľ nedotknuteľných práv má svoje oprávnenie v ľudskej prirodzenosti, a nie v uznaní štátu. Rodina tu teda nieje pre spoločnosť a pre štát, naopak, spoločnosť a štát sú pre rodinu.

Každý spoločenský model, ktorý má v úmysle slúžiť dobru človeka, nemôže neprihliadať na ústredné miesto a zodpovednosť rodiny v spoločnosti. Spoločnosť a štát vo svojich vzťahoch k rodine majú povinnosť držať sa zásady subsidiarity. V duchu tohto princípu verejné autority nesmú zbaviť rodinu tých úloh, ktoré môže splniť dobre sama alebo slobodne združená s inými rodinami; z druhej strany tie isté autority majú povinnosť podporovať rodinu tým, že jej zaistia všetku pomoc, ktorú potrebuje, aby primeraným spôsobom vzala na seba všetky svoje úlohy (Ján Pavol II. Familiaris consortio)

247 Rodiny nie sú len objektom politickej činnosti, ale môžu, ba musia sa stať subjektom takýchto aktivít zasadzovaním sa o to, „aby štátne zákony a inštitúcie nielen neurážali, ale pozitívne podporovali a chránili práva a povinnosti rodiny.“

(Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj, Kompendium sociálnej náuky Cirkvi)

AKO TO VIDÍ KATOLÍCKA CIRKEV

Rodina a spoločnosť

Rodina v štáte

„214 Vo vzťahu k spoločnosti a štátu sa potvrdzuje poslaní privádzať na svet, samotnou podmienkou i každého zo svojich členov, rodina dôležitosťou a ho zastávať spoločnosť a štát. Rodina ako majiteľ ned ľudskej prirodzenosti, a nie v uznaní štátu. Rodina i spoločnosť a štát sú pre rodinu.

Každý spoločenský model, ktorý má v úmysle slúžiť o miesto a zodpovednosť rodiny v spoločnosti. Spoločnosť povinnosť držať sa zásady subsidiarity. V duchu toht tých úloh, ktoré môže splniť dobre sama alebo slobodie isté autority majú povinnosť podporovať rodinu t aby primeraným spôsobom vzala na seba všetky svo

247 Rodiny nie sú len objektom politickej činnosti, i aktivít zasadzovaním sa o to, „aby štátne zákony a podporovali a chránili práva a povinnosti rodiny.“

(Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj, Kompendium sociálnej náuky Cirkvi)

„252 ... Spoločnosť a predovšetkým štátne inštitúcie v úcte k priorite a „prednosti“, ktorú má rodina, sú povolané, aby zaručili a podporili pravú identitu rodinného života a odstraňovali a bojovali proti všetkému, čo ju prekrúca a zraňuje. To vyžaduje, aby politická a legislatívna činnosť chránila hodnoty rodiny od intimity a rodinného spolunažívania v úcte k rodiacemu sa životu až po skutočné slobodné rozhodovanie sa pre výchovu detí. Spoločnosť ani štát nesmú preto naplno zamestnať ani nahradiť, ani obmedziť spoločenský rozmer samotnej rodiny; musia si ju predovšetkým vážiť, uznávať, rešpektovať a podporovať podľa princípu subsidiarity.“

(Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj, Kompendium sociálnej náuky Cirkvi)

**Nejaké otázky
poznámky,
postrehy,
pripomienky
z Vašej strany?**

OTÁZKY, POZNÁMKY, PRIPOMIENKY... ?

Váš záver:

Porovnajte svoje postoje s postojom Katolíckej cirkvi! V čom sa líšite?

Nakoľko súčasná realita Slovenska, Európy,... zodpovedá, či nezodpovedá tejto vízii?

Je to perspektívne dobré, alebo zlé?

Čo s tým môžeme urobiť my?

Katolícka spojená škola
sv. Františka Assiského
4. ročník
gymnázia

K O N I E C